

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการติดตามทวงถามหนี้ กรณีการเช่าซื้อรถเพื่อการพาณิชย์¹

จาดูรงค์ มาคะมะโน²

ในปัจจุบันการพัฒนาเมืองและการเจริญเติบโตของสังคม ทำให้รถยนต์ เป็นยานพาหนะที่มีความสำคัญ รถยนต์ ประเภทรถเพื่อการพาณิชย์ เป็นหนึ่งในความจำเป็นสำหรับประชาชนในการเดินทางและเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกสำหรับการประกอบอาชีพ ของทุกอาชีพ โดยรถเพื่อการพาณิชย์ หมายถึง ยานพาหนะที่ใช้ในเชิงธุรกิจหรือเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า ซึ่งรวมถึงรถบรรทุก, รถตู้, รถโดยสาร, หรือยานพาหนะอื่นๆ ที่ใช้ในการขนส่งสินค้าหรือผู้โดยสารเพื่อหารายได้ รถเพื่อการพาณิชย์จะแตกต่างจากรถยนต์ส่วนบุคคลที่ใช้เพื่อการส่วนตัว เช่น การเดินทางหรือสันทนาการหรือการบรรทุกขนส่งสินค้าในรูปแบบโลจิสติกส์ ช่วยให้เกิดความสะดวกสบายในการเดินทาง มีความคล่องตัวสูง มีความปลอดภัย ประหยัดเวลาในการเดินทาง จะเห็นได้ว่า รถยนต์ ประเภทรถเพื่อการพาณิชย์ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต

ดังนั้น การเช่าซื้อรถยนต์จึงเป็นการช่วยให้ผู้ที่มีเงินออมไม่เพียงพอ ให้สามารถเป็นเจ้าของรถยนต์ได้ โดยผู้เช่าซื้อจะต้องจ่ายค่างวดเป็นงวด ๆ ให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทไฟแนนซ์ตามระยะเวลาที่กำหนด โดยในระหว่างที่ยังผ่อนชำระไม่หมด บริษัทไฟแนนซ์จะยังเป็นเจ้าของรถยนต์คันดังกล่าวอยู่ จนกระทั่งผู้เช่าซื้อชำระเงินครบตามสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ กรรมสิทธิ์จึงจะถูกโอนมายังผู้เช่าซื้อ

และในปัจจุบันมีผู้ให้เช่าซื้อ ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ในการปล่อยสินเชื่อหลายรายไม่ว่าจะเป็นบริษัทมหาชน บริษัทเอกชน บริษัทลีซซิ่ง ธนาคาร รวมถึงไฟแนนซ์ ต้องประสบปัญหาจากการที่ผู้เช่าซื้อซึ่งได้เช่าซื้อรถยนต์ไป แต่ไม่สามารถผ่อนชำระได้ครบตามที่ตกลงไว้ในสัญญา ด้วยสถานะทางเศรษฐกิจที่ซบเซา การขาดสภาพคล่องทางการเงิน ทำให้ผู้เช่าซื้อไม่อาจจะชำระค่างวดรถยนต์ได้จนครบตามสัญญา เมื่อผู้เช่าซื้อบางรายที่กำลังเผชิญกับปัญหาทางการเงินที่ไม่รู้จะหันหน้าไปพึ่งใคร ไม่รู้จะไปขอคำแนะนำจากใคร ไม่รู้สิทธิและหน้าที่ตามสัญญาเช่าซื้อของตนเอง จึงได้เริ่มทำผิดสัญญาเช่าซื้อ ซึ่งการกระทำบางอย่างของผู้เช่าซื้อเพื่อหาทางออกในการผ่อนชำระค่างวดรถยนต์นั้นอาจจะไม่ได้ทำให้ผิดเพียงแค่สัญญาทางแพ่งเท่านั้น แต่อาจรุนแรงถึงขั้นเป็น

---

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการติดตามทวงถามหนี้ กรณีการเช่าซื้อรถเพื่อการพาณิชย์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ปภาศรี บัวสุวรรณค์ และคณะกรรมการสอบ คือ ศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี วงษ์วิจิตร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตนเชื้อสกุล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ความคิดทางอาญาที่มีโทษปรับและจำคุกได้ อาทิ จงใจนำรถยนต์ที่เช่าซื้อไปขายต่อ จงใจนำไปซ่อนหรือมีเจตนาทุจริตด้วยวิธีอื่น หรืออาจมีเหตุการณ์ไม่คาดฝันที่ทำให้รถยนต์ที่เช่าซื้อเกิดสูญหายขึ้นมา จะทำให้หนี้เช่าซื้อระงับหรือไม่ ลูกหนี้ควรปฏิบัติอย่างไร และหากปรากฏว่าล่วงเลยระยะเวลาตามกฎหมายทำให้คดีขาดอายุความในการฟ้องร้องตามสัญญาเช่าซื้อแล้วจะทำอย่างไร ได้บ้างเหล่านี้จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขในทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการแก้ไขปัญหามาให้ตรงจุดป้องกันการเกิดปัญหาในสังคม ตามที่กล่าวมานั้นจึงเป็นเหตุให้การติดตามทวงถามหนี้ กรณีการเช่าซื้อรถเพื่อการพาณิชย์ มีประเด็นปัญหาดังนี้

1. ในส่วนของผู้เช่าซื้อ ส่วนมากจะเป็นในนามนิติบุคคล ไม่ว่าจะเป็น บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ก็ดี เป็นการยากที่จะได้คุยกับกรรมการหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ ส่วนมากหลังจากสัญญาเช่าซื้อจะมีผล ก็จะได้คุยหรือติดต่อกับพนักงาน ไม่ว่าจะเป็น พนักงานบัญชี พนักงานแผนกยานยนต์ หรือพนักงานผู้ได้รับมอบหมายจากกรรมการบริษัท เพื่อต่อรองกับผู้ให้เช่าซื้อโดยตรง ซึ่งหลายต่อหลายครั้ง ไม่ได้คำตอบที่ชัดเจน ในการรับนัดหรือนัดชำระ หรือการนัดหมาย ทำให้เกิดปัญหาในการทวงถามหนี้

2. ในส่วนของผู้ให้เช่าซื้อ รถเพื่อการพาณิชย์นั้น ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา โดยสัญญาเช่าซื้อจะมีข้อตกลงว่า ถ้าผู้เช่าซื้อผิดนัดชำระค่าเช่าซื้องวดหนึ่งงวดใดหรือมีการค้างชำระค่างวดเกิน 30 วัน ถือว่าสัญญาเลิกกันทันทีโดยไม่ต้องบอกกล่าวก่อน หรือสัญญาเช่าซื้อจะมีข้อตกลงว่า ถ้าผู้เช่าซื้อผิดนัดชำระค่าเช่าซื้อสองงวดติดต่อกันหรือมีการค้างชำระค่างวดเกิน 60 วัน ถือว่าสัญญาเลิกกันทันทีโดยไม่ต้องบอกกล่าวก่อน แล้วแต่กรณี ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการให้บริการของบริษัทไฟแนนซ์ (สถาบันการเงินหรือธนาคาร) นั้นๆ กล่าวคือ ในการดำเนินธุรกิจ การให้บริการให้ผู้เช่าซื้อรถบรรทุกใหม่หรือรถบรรทุกมือสอง (รถยนต์ใช้แล้ว) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในทางขนส่งการค้าหรือธุรกิจของตนเอง กรณีดังกล่าวจึงไม่อยู่ภายใต้บังคับ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจให้ผู้เช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ.2561 สัญญาเช่าซื้อรถยนต์ดังกล่าวมีข้อความที่ชัดเจนว่า เช่าซื้อเพื่อวัตถุประสงค์ เพื่อการค้าหรือเพื่อธุรกิจของตนเอง หรือเพื่อสินจ้าง ซึ่งในส่วนนี้ยังเป็นความเข้าใจที่เคลือบคลุม เพราะส่วนมากจะเข้าใจว่า ต้องค้าง 90 วัน ถึงจะเป็นบอกเลิกสัญญาที่ชอบด้วยกฎหมาย

ปัญหาที่เกิดกับการทวงถามหนี้ ในส่วนที่เป็นรถที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ให้ความคุ้มครอง นอกเหนือจากรถเพื่อการพาณิชย์ มีดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับข้อกำหนดเรื่องระยะเวลา สถานที่ จำนวนครั้งในการติดตามทวงถามหนี้ที่ส่งผลกระทบต่อเจ้าหนี้และผู้ทวงถามหนี้ เมื่อผู้เช่าซื้อรถผิดสัญญาเช่าซื้อ ไม่ชำระค่าเช่าซื้อตามกำหนด ผู้ให้เช่าซื้อจึงจำเป็นต้องมีการติดตามทวงถามหนี้ โดยในการติดตามทวงถามหนี้ พระราชบัญญัติทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 มาตรา 9 (1) (2) และ(3) กำหนดเรื่องสถานที่ติดต่อให้ติดต่อตามสถานที่ที่ลูกหนี้ได้แจ้งให้เป็นสถานที่ติดต่อ

หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่ได้แจ้งไว้ล่วงหน้า หรือสถานที่ที่ได้แจ้งไว้ไม่สามารถติดต่อได้ โดยผู้ทวงถามหนี้ได้พยายามติดต่อตามสมควรแล้วให้ติดต่อตามภูมิลำเนา ถิ่นที่อยู่ หรือสถานที่ทำงานของบุคคลดังกล่าว หรือสถานที่อื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยบางกรณีผู้ทวงถามหนี้ได้ทราบว่าลูกหนี้อยู่ในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่สถานที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ทวงถามหนี้

ดังนั้นผู้ทวงถามหนี้ก็ไม่สามารถไปติดตามทวงถามหนี้กับลูกหนี้ในสถานที่ดังกล่าวได้ หรือ กรณีที่กฎหมายได้กำหนดจำนวนครั้งในการติดต่อทวงถามหนี้ ให้เจ้าหน้าที่สามารถติดตามทวงหนี้ได้ในวันจันทร์ ถึงวันศุกร์ภายในเวลา 08.00 ถึง 20.00 นาฬิกา ส่วนวันหยุดราชการภายในเวลา 08.00 – 18.00 นาฬิกา และเจ้าหน้าที่สามารถทวงถามลูกหนี้ได้ไม่เกิน 1 ครั้งต่อ 1 วันซึ่งเป็นการกำหนดจำนวนครั้งในการทวงถามหนี้ที่น้อยมาก กรอบเวลาในทวงถามหนี้ดังกล่าวไม่มีความยืดหยุ่นทำให้ในทางปฏิบัติเป็นการสร้างภาระเกินความจำเป็นให้แก่เจ้าหน้าที่ ไม่สามารถติดตามลูกหนี้ให้ชำระหนี้ได้

2. ปัญหาในการใช้สิทธิในการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ต่อลูกหนี้ในสัญญาเช่าซื้อเชิงพาณิชย์

พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ.2558 มาตรา 12 (3) บัญญัติ ห้ามผู้ทวงถามหนี้กระทำการทวงถามหนี้ในลักษณะที่เป็นเท็จ หรือทำให้เกิดความเข้าใจผิดโดย การแสดงหรือมีข้อความที่ทำให้เชื่อว่าจะถูกดำเนินคดี หรือจะถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือเงินเดือน ซึ่งตามบทบัญญัติดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อทางปฏิบัติของผู้ทวงถามหนี้ในนามผู้ให้เช่าซื้อได้กล่าวอ้างต่อผู้เช่าซื้อว่าจะยึดรถ เพราะผู้ให้เช่าซื้ออาจใช้สิทธิโดยการบอกเลิกสัญญาและเข้าครอบครองรถที่ผู้ให้เช่าซื้อได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 574 การกล่าวอ้างว่าจะใช้สิทธิในการยึดรถหากไม่ชำระหนี้ค่าเช่าซื้อรถ ถือได้ว่าเป็นการใช้สิทธิตามปกตินิยมไม่ถือเป็นการข่มขู่อันเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 163 ข้อห้ามดังกล่าวจึงมีผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ให้เช่าซื้อรถโดยตรง ทำให้เจ้าหน้าที่เสียเปรียบในสิทธิของตนที่จะบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามกฎหมาย เป็นการจำกัดสิทธิของเจ้าหน้าที่ในการใช้สิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ อีกทั้งข้อห้ามดังกล่าวเป็นการเปิดช่องทางให้ลูกหนี้อาศัยการชำระหนี้หรือประวิงเวลาการชำระหนี้แก่เจ้าหน้าที่ออกไป และลูกหนี้บางรายมีเจตนาที่จะไม่ชำระหนี้ค่าเช่าซื้อ มีการเอารถที่เช่าซื้อหลบหลีกไม่ให้ผู้ให้เช่าซื้อสามารถติดตามยึดรถได้ หรือลูกหนี้บางรายมีการขักย้ายถ่ายเททรัพย์สินเพื่อหลีกเลี่ยงการบังคับยึดทรัพย์สินหากมีการฟ้องคดี

3. ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษทางอาญาของเจ้าหน้าที่และผู้ทวงถามหนี้ กรณีฝ่าฝืนข้อปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติ

ในกรณีผู้ทวงถามหนี้ของผู้ให้เช่าซื้อรถ ไม่ปฏิบัติหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อปฏิบัติในการทวงถามหนี้ หรือได้กระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดผู้เช่าซื้อรถ ย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมาย ทำให้ผู้ให้เช่าซื้อรถได้รับความเสียหายทางใดทางหนึ่ง ซึ่งมีบทกำหนดโทษอาญาตามพระราชบัญญัติการ

ทวงถามหนี้ พ.ศ.2558 ซึ่งโทษมีความร้ายแรงมากเมื่อเทียบกับโทษของผู้กระทำความผิดอาญาอื่นๆ มีผลทำให้การติดตามทวงถามหนี้กระทำไต่ยากมากขึ้น การได้รับชำระหนี้ก็ลดน้อยลง จึงเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการทวงถามหนี้การเช่าซื้อรถ ทำให้ผู้ให้เช่าซื้อรถไม่สามารถติดตามการชำระค่างวดได้ และไม่สามารถติดตามเอารถที่ให้เช่าซื้อกลับมาได้ ซึ่งในทางกลับกัน ผู้เช่าซื้อรถที่ค่อนข้างดีคือไม่ยอมชำระหนี้ตามกำหนดทั้ง ๆ ที่ตนมีความสามารถในการชำระหนี้ค่าผ่อนรถได้ เมื่อถูกทวงหนี้ผู้เช่าซื้อรถอาจแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพ ด่าทอ หรือเหยียดหยันต่อผู้ทวงถามหนี้ แต่ก็ไม่มีกฎหมายบัญญัติคุ้มครองผู้ทวงถามหนี้ อีกทั้งสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ในปัจจุบัน ยังมีข้อสัญญาที่เป็นช่องว่างทางกฎหมายที่ทำให้ผู้ให้เช่าซื้อเสียเปรียบในการทำสัญญา และไม่สามารถดำเนินการติดตามทวงถามหนี้ได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะหลังจากพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ.2558 มีผลบังคับใช้ บทบัญญัติเกี่ยวกับการติดตามทวงถามหนี้ ยังมีปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการบังคับใช้ เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่ให้ความคุ้มครองผู้ให้เช่าซื้ออย่างเพียงพอ จึงควรมีมาตรการทางกฎหมายอื่นๆ มาประกอบ เพื่อให้การติดตามทวงถามหนี้สร้างความเป็นธรรมแก่ผู้ให้เช่าซื้อรถเพื่อการพาณิชย์มากยิ่งขึ้น และเพื่อให้เกิดความชัดเจน สอดคล้องกัน อันจะทำให้กระบวนการยุติธรรมในการทวงถามหนี้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ในการแก้ไขปัญหาในการติดตามทวงถามหนี้ของผู้ให้เช่ารถเพื่อการพาณิชย์ต่อไป ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุง เพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการดังนี้

1. ควรแก้ไขข้อกำหนดในเรื่องเวลาติดตามทวงถามหนี้และจำนวนครั้งในการติดตามทวงถามหนี้ให้ได้มากกว่า 1 ครั้งต่อวัน เพื่อให้เจ้าหนี้ได้มีโอกาสติดตามทวงถามหนี้และได้รับชำระหนี้คืน
2. ควรยกเลิกบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ.2558 มาตรา 12 (3) เนื่องจากการติดตามทวงถามหนี้ในกรณีที่ผิดนัดชำระหนี้เกิน 2 ครั้งแล้ว หากผู้ทวงถามหนี้ได้กระทำการทวงถามหนี้โดยการแสดงหรือมีข้อความที่ทำให้เชื่อว่าจะถูกดำเนินคดี หรือจะถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือเงินเดือน ซึ่งผู้ให้เช่าซื้ออาจใช้สิทธิโดยการบอกเลิกสัญญาและเข้าครอบครองรถที่ให้เช่าซื้อได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 574 อันถือได้ว่าเป็นการใช้สิทธิตามปกตินิยม ไม่ถือได้ว่าเป็นการข่มขู่ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 163 ทั้งนี้การออกกฎหมายในการทวงถามหนี้ที่ควรมีการคำนึงถึงหนทางที่จะทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้คืนได้บ้างโดยไม่ต้องไปถึงจุดที่ต้องมีการฟ้องร้องบังคับคดีกับลูกหนี้
3. ควรแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 39 โดยตัดการกระทำที่ฝ่าฝืนมาตรา 8 วรรคหนึ่งออก และมาตรา 40 โดยตัดการกระทำที่ฝ่าฝืนมาตรา 12 (3) ออกเพื่อไม่ให้การกระทำทวงถามหนี้ในลักษณะดังกล่าวเป็นความผิดที่ต้องรับโทษอาญา

4. ควรหาแนวทางหรือมาตรการทางกฎหมายอื่นๆ มาประกอบ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการคุ้มครองผู้ให้เช่าซื้อ ได้สิทธิจากการติดตามทวงถามหนี้ การยึดรถที่ซอบด้วยกฎหมาย รวมถึงการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามหนี้ เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นทั้งผู้ให้เช่าซื้อ และผู้เช่าซื้อ เพื่อสร้างมาตรฐานการติดตามทวงถามหนี้ที่เหมาะสมและเป็นธรรมให้แก่ทั้งฝ่ายผู้ให้เช่าซื้อและฝ่ายผู้เช่าซื้อ

5. ควรบัญญัติกฎหมายให้ชัดเจนเกี่ยวกับสถานที่ในการทวงหนี้ ในกรณีลูกหนี้ย้ายที่อยู่หรือหลบหนีเจ้าหนี้โดยไม่แจ้งสถานที่ติดต่อให้เจ้าหนี้ทราบ หรือหากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ลูกหนี้ต้องการปกปิดหรือให้ความช่วยเหลือลูกหนี้ การทวงถามอาจไม่ได้ผล โดยระบุให้มีการสอบถามบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับลูกหนี้เท่านั้น เช่น บุพการีหรือผู้สืบสันดาน ผู้บังคับบัญชา หรือนายจ้างหรือผู้ที่ปฏิบัติงานในส่วนของลูกหนี้

เอกสารอ้างอิง

กัลยาณี ธีระวงศ์ภิญโญ. “ปัญหาการคุ้มครองลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558.” มนุษย์สังคมสาร (มสส.).ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2563, :90.

วันวิสา ตั้งมนสิการกุล, “แนวทางการแก้ไขผลกระทบต่อเจ้าหนี้ในเรื่องระยะเวลาในการ ทวงหนี้” เอกตศึกษา หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2564, :17.

สำเรียง เมฆเกรียงไกร, คำอธิบายกฎหมายเช่าทรัพย์ เช่าซื้อ ลีสซิ่ง, (2560), :389.

สำนักเลขาธิการวุฒิสภา, เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้ อย่างเป็นทางการ พ.ศ. .... ,กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์, 2550, : 3.